

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته علوم تربیتی

(گرایش برنامه ریزی درسی)

بررسی مسیران پژوهش محوری در فرایند تدریس اساتید رشته های علوم انسانی

دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران

پژوهشگر: فاطمه صادقی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر بهمن زندی

شهریور ۱۳۸۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته علوم تربیتی

(گرایش برنامه ریزی درسی)

بررسی میزان پژوهش محوری در فرایند تدریس اساتید رشته های

علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران

پژوهشگر: فاطمه صادقی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر بهمن زندی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر مسعود یارمحمدی

شهریور ۱۳۸۷

تصویب نامه

پایان نامه تمت عنوان :

بررسی میزان پژوهش محوری در فرایند تدریس اساتید رشته های

علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران

که توسط فاطمه صادقی تهیه و به هیأت داوران ارائه گردیده است مورد تأیید می باشد.

تاریخ دفاع : ۸۷/۰۶/۰۹ نمره : ۱۹/۵ درجه ارزشیابی : عالی

اعضای هیأت داوران :

نام و نام خانوادگی	هیأت داوران	مرتبه علمی	امضاء
۱- جناب آقای دکتر بهمن زندی	استاد راهنما		
۲- جناب آقای دکتر مسعود یارمحمدی	استاد مشاور		
۳- جناب آقای دکتر محمد هاشم رضائی	استاد داور		
۴- جناب آقای دکتر محمد رضا سرمدی	نماینده گروه آموزشی		

تقدیم به:

یارگران دلسوزه

اساتید ارجمنده

همه آنهایی که دوستشان دارم

به آنان که در باور خویش بهاری برای شکفتن دارند.

تقدیر و تشکر:

از زحمات خالصانه اساتید گرانقدره جناب آقای دکتر زندی و جناب آقای

دکتر یارمحمدی که مرا در طول این پژوهش یاری نمودند سپاسگزارم.

امید است بتوانم در راه اعتلای کشور عزیزم گامی در فور بردارم.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	فصل اول - کلیات پژوهش .....
۲	مقدمه .....
۳	۱-۱ بیان مسأله .....
۴	۲-۱ اهداف پژوهش .....
۴	۳-۱ سوالات پژوهش .....
۵	۴-۱ فرضیه های پژوهش .....
۵	۵-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش .....
۶	۶-۱ تعریف واژه های کلیدی .....
۸	فصل دوم - ادبیات پژوهش .....
۹	مقدمه .....
۱۰	۱-۲ سوابق نظری .....
۱۰	الف) پژوهش و پژوهش محوری .....
۱۰	۲-۲-۱ مفهوم تحقیق .....
۱۰	۲-۱-۲ تعریف پژوهش .....
۱۱	۲-۱-۳ ویژگیهای پژوهش علمی .....
۱۲	۲-۱-۴ انواع تحقیق .....
۱۳	۲-۱-۵ تاریخچه پژوهش در ایران قبل از اسلام .....
۱۴	۲-۱-۶ اهمیت پژوهش از نظر اسلام .....
۱۵	۲-۱-۷ پژوهش بعد از اسلام .....
۱۵	۲-۱-۸ آموزش عالی و اهداف آن .....
۱۶	۲-۱-۹ وظایف آموزش عالی .....
۱۷	۲-۱-۱۰ عوامل موثر بر بهره وری در دانشگاه .....
۲۰	۲-۱-۱۱ ارتباط تحقیق علمی با وظایف آموزش عالی .....
۲۱	۲-۱-۱۲ چگونه فرهنگ پژوهش محوری را در کشور ترویج کنیم .....
۲۲	۲-۱-۱۳ نقش دانشگاه در تحقیقات .....
۲۴	۲-۱-۱۴ ضرورت پژوهش محوری اساتید و روش تدریس .....

۲۶	..... (ب) تدریس
۲۶	..... ۲-۱-۱۵ تعریف تدریس
۲۷	..... ۲-۱-۱۶ مفهوم یادگیری
۲۸	..... ۲-۱-۱۷ تحلیل تدریس
۲۸	..... ۲-۱-۱۸ چستی یادگیری
۲۹	..... ۲-۱-۱۹ انواع یادگیری و تدریس
۲۹	..... ۲-۱-۲۰ ارتباط یادگیری و تدریس
۳۰	..... ۲-۱-۲۱ تسهیل یادگیری و تناقض در تفسیر
۳۱	..... ۲-۱-۲۲ رویکردهای تدریس
۳۵	..... ۲-۱-۲۳ نمایش نقش تدریس و تحقیق
۳۶	..... ۲-۱-۲۴ نظریه پردازان تلفیق آموزش و پژوهش
۳۹	..... ۲-۲ سوابق تجربی
۴۵	..... ۲-۳ جمع بندی
۴۷	..... فصل سوم - روش تحقیق
۴۸	..... مقدمه
۴۸	..... ۳-۱ روش تحقیق
۴۸	..... ۳-۲ جامعه آماری
۴۸	..... ۳-۳ نمونه آماری
۴۹	..... ۳-۴ روش نمونه گیری
۵۰	..... ۳-۵ ابزار اندازه گیری
۵۰	..... ۳-۵-۱ برآورد پایائی پرسشنامه
۵۱	..... ۳-۶ روشهای تجزیه و تحلیل داده ها
۵۲	..... فصل چهارم - تجزیه و تحلیل داده ها
۵۳	..... مقدمه
۵۴	..... ۴-۱ بررسی توصیفی گروه نمونه
۹۲	..... ۴-۲ یافته های پژوهش
۹۲	..... ۴-۲-۱ بررسی فرضیه اول
۹۳	..... ۴-۲-۲ بررسی فرضیه دوم
۹۴	..... ۴-۲-۳ بررسی فرضیه سوم
۹۵	..... ۴-۲-۴ بررسی فرضیه چهارم
۹۶	..... ۴-۲-۵ بررسی فرضیه پنجم
۹۷	..... ۴-۲-۶ بررسی فرضیه ششم
۹۸	..... ۴-۲-۷ بررسی فرضیه هفتم
۱۰۰	..... ۴-۲-۸ بررسی فرضیه هشتم

۱۰۱	..... ۹-۲-۴ بررسی فرضیه نهم
۱۰۲	..... ۱۰-۲-۴ بررسی فرضیه دهم
۱۰۳	..... ۱۱-۲-۴ بررسی فرضیه یازدهم
۱۰۷	..... فصل پنجم - نتیجه گیری
۱۰۸	..... ۱-۵ خلاصه پژوهش
۱۱۰	..... ۲-۵ بحث و نتیجه گیری
۱۱۳	..... ۳-۵ نتیجه گیری نهایی
۱۱۴	..... ۴-۵ پیشنهادات
۱۱۵	..... ۵-۵ محدودیت‌های پژوهش
۱۱۶	..... منابع و ضمائم
۱۲۰	..... پیوستها
۱۲۱	..... پرسشنامه پژوهشی محقق ساخته
۱۲۴	..... جدول زمانبندی مراحل انجام پایان نامه

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۵۱	جدول شماره (۳-۱) خلاصه پردازش پرسشنامه ها
۵۱	جدول شماره (۳-۲) ضریب اعتبار
۵۴	جدول شماره (۴-۳) فراوانی افراد به تفکیک جنسیت
۵۵	جدول شماره (۴-۴) فراوانی افراد به تفکیک سن
۵۶	جدول شماره (۴-۵) فراوانی افراد به تفکیک آخرین مدرک تحصیلی
۵۷	جدول شماره (۴-۶) فراوانی افراد به تفکیک رتبه دانشگاهی
۵۸	جدول شماره (۴-۷) فراوانی افراد به تفکیک سابقه سنوات تدریس
۵۹	جدول شماره (۴-۸) فراوانی افراد به تفکیک میزان ساعات تدریس در هفته
۶۰	جدول شماره (۴-۹) فراوانی افراد به تفکیک تعداد کتب تألیف یا ترجمه شده
۶۱	جدول شماره (۴-۱۰) فراوانی افراد به تفکیک تعداد مقالات تألیف یا ترجمه شده
۶۲	جدول شماره (۴-۱۱) فراوانی افراد به تفکیک تعداد طرح‌های تحقیقاتی که در آنها مجری طرح بوده اند
۶۳	جدول شماره (۴-۱۲) فراوانی افراد به تفکیک تعداد طرح‌های تحقیقاتی که در آنها بعنوان همکار مشارکت داشته اند
۶۴	جدول شماره (۴-۱۳) سؤال ۱ پژوهش
۶۵	جدول شماره (۴-۱۴) سؤال ۲ پژوهش
۶۶	جدول شماره (۴-۱۵) سؤال ۳ پژوهش
۶۷	جدول شماره (۴-۱۶) سؤال ۴ پژوهش
۶۸	جدول شماره (۴-۱۷) سؤال ۵ پژوهش
۶۹	جدول شماره (۴-۱۸) سؤال ۶ پژوهش
۷۰	جدول شماره (۴-۱۹) سؤال ۷ پژوهش
۷۱	جدول شماره (۴-۲۰) سؤال ۸ پژوهش
۷۲	جدول شماره (۴-۲۱) سؤال ۹ پژوهش
۷۳	جدول شماره (۴-۲۲) سؤال ۱۰ پژوهش
۷۴	جدول شماره (۴-۲۳) سؤال ۱۱ پژوهش
۷۵	جدول شماره (۴-۲۴) سؤال ۱۲ پژوهش
۷۶	جدول شماره (۴-۲۵) سؤال ۱۳ پژوهش
۷۷	جدول شماره (۴-۲۶) سؤال ۱۴ پژوهش
۷۸	جدول شماره (۴-۲۷) سؤال ۱۵ پژوهش
۷۹	جدول شماره (۴-۲۸) سؤال ۱۶ پژوهش

۸۰	جدول شماره (۴-۲۹) سؤال ۱۷ پژوهش
۸۱	جدول شماره (۴-۳۰) سؤال ۱۸ پژوهش
۸۲	جدول شماره (۴-۳۱) سؤال ۱۹ پژوهش
۸۳	جدول شماره (۴-۳۲) سؤال ۲۰ پژوهش
۸۴	جدول شماره (۴-۳۳) سؤال ۲۱ پژوهش
۸۵	جدول شماره (۴-۳۴) سؤال ۲۲ پژوهش
۸۶	جدول شماره (۴-۳۵) سؤال ۲۳ پژوهش
۸۷	جدول شماره (۴-۳۶) سؤال ۲۴ پژوهش
۸۸	جدول شماره (۴-۳۷) سؤال ۲۵ پژوهش
۸۹	جدول شماره (۴-۳۸) شاخصهای آمار توصیفی میزان پژوهش محوری گروه نمونه
۹۰	جدول شماره (۴-۳۹) فراوانی نمرات پژوهش محوری افراد
۹۲	جدول شماره (۴-۴۰) آمار توصیفی
۹۲	جدول شماره (۴-۴۱) آزمون t
۹۳	جدول شماره (۴-۴۲) آمار توصیفی
۹۳	جدول شماره (۴-۴۳) تحلیل واریانس
۹۴	جدول شماره (۴-۴۴) آمار توصیفی
۹۴	جدول شماره (۴-۴۵) آزمون t
۹۵	جدول شماره (۴-۴۶) آمار توصیفی
۹۵	جدول شماره (۴-۴۷) آزمون t
۹۶	جدول شماره (۴-۴۸) آمار توصیفی
۹۶	جدول شماره (۴-۴۹) تحلیل واریانس
۹۷	جدول شماره (۴-۵۰) آمار توصیفی
۹۷	جدول شماره (۴-۵۱) تحلیل واریانس
۹۸	جدول شماره (۴-۵۲) آمار توصیفی
۹۸	جدول شماره (۴-۵۳) تحلیل واریانس
۹۹	جدول شماره (۴-۵۴) اختلاف میانگین های آزمون تعقیبی توکی
۱۰۰	جدول شماره (۴-۵۵) آمار توصیفی
۱۰۰	جدول شماره (۴-۵۶) تحلیل واریانس
۱۰۱	جدول شماره (۴-۵۷) آمار توصیفی
۱۰۱	جدول شماره (۴-۵۸) تحلیل واریانس
۱۰۲	جدول شماره (۴-۵۹) آمار توصیفی
۱۰۲	جدول شماره (۴-۶۰) تحلیل واریانس

- جدول شماره (۴-۶۱) ماتریس همبستگی ۱۰۳
- جدول شماره (۴-۶۲) متغیر مستقل و کنترل .....^b ۱۰۴
- جدول شماره (۴-۶۳) مقدار رگرسیون ۱۰۴
- جدول شماره (۴-۶۴) آزمون تحلیل واریانس رگرسیون ۱۰۵
- جدول شماره (۴-۶۵) میزان پیش بینی متغیر وابسته از هریک از متغیرهای مستقل ۱۰۵

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۵۴	نمودار شماره (۴-۱) فراوانی افراد به تفکیک جنسیت .....
۵۵	نمودار شماره (۴-۲) فراوانی افراد به تفکیک سن .....
۵۶	نمودار شماره (۴-۳) فراوانی افراد به تفکیک آخرین مدرک تحصیلی .....
۵۷	نمودار شماره (۴-۴) فراوانی افراد به تفکیک رتبه دانشگاهی .....
۵۸	نمودار شماره (۴-۵) فراوانی افراد به تفکیک سابقه سنوات تدریس .....
۵۹	نمودار شماره (۴-۶) فراوانی افراد به تفکیک میزان ساعات تدریس در هفته .....
۶۰	نمودار شماره (۴-۷) فراوانی افراد به تفکیک تعداد کتب تألیف یا ترجمه شده .....
۶۱	نمودار شماره (۴-۸) فراوانی افراد به تفکیک تعداد مقالات تألیف یا ترجمه شده .....
۶۲	نمودار شماره (۴-۹) فراوانی افراد به تفکیک تعداد طرح‌های تحقیقاتی که در آنها مجری طرح بوده اند.....
۶۳	نمودار شماره (۴-۱۰) فراوانی افراد به تفکیک تعداد طرح‌های تحقیقاتی که در آنها بعنوان همکار مشارکت داشته اند.....
۶۴	نمودار شماره (۴-۱۱) سؤال ۱ پژوهش .....
۶۵	نمودار شماره (۴-۱۲) سؤال ۲ پژوهش .....
۶۶	نمودار شماره (۴-۱۳) سؤال ۳ پژوهش .....
۶۷	نمودار شماره (۴-۱۴) سؤال ۴ پژوهش .....
۶۸	نمودار شماره (۴-۱۵) سؤال ۵ پژوهش .....
۶۹	نمودار شماره (۴-۱۶) سؤال ۶ پژوهش .....
۷۰	نمودار شماره (۴-۱۷) سؤال ۷ پژوهش .....
۷۱	نمودار شماره (۴-۱۸) سؤال ۸ پژوهش .....
۷۲	نمودار شماره (۴-۱۹) سؤال ۹ پژوهش .....
۷۳	نمودار شماره (۴-۲۰) سؤال ۱۰ پژوهش .....
۷۴	نمودار شماره (۴-۲۱) سؤال ۱۱ پژوهش .....
۷۵	نمودار شماره (۴-۲۲) سؤال ۱۲ پژوهش .....
۷۶	نمودار شماره (۴-۲۳) سؤال ۱۳ پژوهش .....
۷۷	نمودار شماره (۴-۲۴) سؤال ۱۴ پژوهش .....
۷۸	نمودار شماره (۴-۲۵) سؤال ۱۵ پژوهش .....
۷۹	نمودار شماره (۴-۲۶) سؤال ۱۶ پژوهش .....
۸۰	نمودار شماره (۴-۲۷) سؤال ۱۷ پژوهش .....

۸۱	.....نمودار شماره (۲۸-۴) سؤال ۱۸ پژوهش.....
۸۲	.....نمودار شماره (۲۹-۴) سؤال ۱۹ پژوهش.....
۸۳	.....نمودار شماره (۳۰-۴) سؤال ۲۰ پژوهش.....
۸۴	.....نمودار شماره (۳۱-۴) سؤال ۲۱ پژوهش.....
۸۵	.....نمودار شماره (۳۲-۴) سؤال ۲۲ پژوهش.....
۸۶	.....نمودار شماره (۳۳-۴) سؤال ۲۳ پژوهش.....
۸۷	.....نمودار شماره (۳۴-۴) سؤال ۲۴ پژوهش.....
۸۸	.....نمودار شماره (۳۵-۴) سؤال ۲۵ پژوهش.....
۹۱	.....نمودار شماره (۳۶-۴) هیستوگرام (نمرات پژوهش محوری افراد).....
۹۹	.....نمودار شماره (۳۷-۴) اختلاف میانگین های آزمون تعقیبی توکی.....
۱۰۶	.....نمودار شماره (۳۸-۴) پیش بینی استاندارد رگرسیون.....

نام خانوادگی دانشجو: صادقی

نام: فاطمه

عنوان پایان نامه: بررسی میزان پژوهش محوری در فرایند تدریس اساتید رشته های علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران

استاد راهنما: جناب آقای دکتر بهمن زندی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر یارمحمدی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

رشته: علوم تربیتی

گرایش: برنامه ریزی درسی

دانشگاه: پیام نور - مرکز تهران

دانشکده: علوم انسانی

تاریخ فارغ التحصیلی: شهریور ماه ۱۳۸۷

تعداد صفحه: ۱۴۱ صفحه

چکیده:

بدون تردید اساتید دانشگاه و مراکز آموزش عالی وظیفه ای بس خطیر و پر مسئولیت در فرایند علم اندوزی نسل جوان و اعتلای دانش، فرهنگ و اندیشه در جامعه ایفا می کنند و شایسته است که این قشر فهیم که وظیفه آموزش و تربیت نسل دانشگاهی کشور را بر عهده دارند شرایط و بستری مناسبتر در دانشگاه فراهم آورند که متناسب با شأن علم و دانش و پژوهش باشد. دانشگاهها و مراکز آموزش عالی باید از شیوه آموزش محور بودن به سمت تلفیق آموزش و پژوهش تغییر جهت دهند تا اجرای تحقیقات علمی در دانشگاهها نهادینه شود. دانشگاهها بهترین و بزرگترین مراکز تحقیقاتی در کشور به حساب می آیند و با توجه به اهمیت فزاینده تحقیقات در جهان و جمعیت کل کشور شایسته است که بالاترین اهمیت را به تحقیقات و مراکز تحقیقاتی کشور و سرمایه - گذاری در این راه اختصاص دهیم. پژوهش حاضر به بررسی میزان پژوهش محوری در فرایند تدریس اساتید رشته های علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران پرداخته است. برای دستیابی به اهداف پژوهش که از جمله مهمترین هدف آن تعیین تاثیر پژوهش محوری بر فرایند کلی فعالیتهای علمی اساتید رشته های علوم انسانی دانشگاه پیام نور در دوره کارشناسی ارشد می باشد، ۷۰ نفر از اعضای هیأت علمی رشته های علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران انتخاب شدند که نمونه آماری این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران ۵۹ نفر بدست آمده است.

روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شد. ابزار جمع آوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته به صورت طیف لیکرتی است. اعتبار این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ بدست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده های تحقیق از آمار توصیفی و استنباطی با ابزار SPSS استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد به طور کلی در این پژوهش بین عواملی چون سن، جنسیت، مدرک تحصیلی، ساعات تدریس در هفته، سابقه سنوات تدریس، تعداد مقالات تألیف یا ترجمه شده، تعداد طرحهای تحقیقاتی که اساتید مجری طرح بوده اند یا مشارکت داشته اند با پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه معناداری وجود نداشت؛ اما بین رتبه دانشگاهی اساتید و کتب تألیف شده یا ترجمه شده (به طور کلی تولیدات علمی) آنان با پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه معناداری وجود

«ادامه چکیده پایان نامه»

دارد. یعنی هرچه رتبه دانشگاهی اساتید بالاتر و یا هرچه تعداد کتب تألیف شده یا ترجمه شده آنان بیشتر باشد، پژوهش محوری در فرایند تدریس در بین آنان بیشتر است و در کل بین پژوهش محوری در فرایند تدریس با تولیدات علمی اساتید و رتبه دانشگاهی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، یعنی هرچه تولیدات علمی اساتید و رتبه دانشگاهی آنان بیشتر باشد پژوهش محوری در فرایند تدریس در بین آنان نیز بیشتر است.

با توجه به پرسشنامه تحقیق که از طریق ۲۵ گویه، میزان پژوهش محوری اساتید در فرایند تدریس را مورد بررسی قرار می داد و هر سوال طیف لیکرتی ۵ درجه ای با میانگین ۳ بود میانگین پرسشنامه (۳ × ۲۵) برابر با ۷۵ است و انتظار می رفت میانگین بدست آمده با میانگین پرسشنامه مقایسه شود و چنانچه در فرضیه اول می بینیم هم میانگین پژوهش محوری زنان (۱۰۰) و هم میانگین پژوهش محوری مردان (۱۰۱) از ۷۵ بالاتر است؛ پس می توان این طور استنباط کرد که اساتید به طور کلی گرایش مثبتی به پژوهش محوری داشته اند و پژوهش محوری در فرایند تدریس در بین این اساتید بالابوده است.

کلید واژه ها: تدریس / فرایند / پژوهش محوری / اساتید / دانشگاه / پیام نور

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

پژوهش به عنوان تلاش کنجکاوانه انسان برای درک حقیقت و یافتن پاسخ سؤالات نظری و پیرامون خویش از دیرباز که انسان زندگی اجتماعی و اندیشیدن را آغاز نمود همواره با او قرین بوده است؛ اما به عنوان جستجوی نظامدار و هدفمند برای کشف مجهولات و حقایق و یا حل مسائل، موضوع جدیدی است که همپای رشد و توسعه جدید مطرح شده و تحت یک روش علمی جای مهمی را در پیشرفت فکری و علمی بشر باز نموده است (حمیدی، ۱۳۷۶).

دانشمندان برای نجات جوامع عقب مانده از وابستگی، جهل، فقر و... راهبردهای مختلفی را جهت توسعه در این گونه کشورها مطرح ساخته اند؛ اما آنچه مسلم است در تمام این راهبردها، علم و فناوری نقش مهمی را ایفا می کند. در جهان کنونی همه کشورها در تلاش اند تا نقش دانشگاهها را در توسعه و ارتقای فرهنگ، دانش و فناوری مورد توجه قرار دهند؛ لذا سیاستهای توسعه بطور اصلی باید در پیوند با دانشگاهها مطرح شود. بر این اساس نقش دانشگاه در ارتقای فرهنگ، دانش و فناوری در دو جهت اصلی پیگیری می شود:

۱- آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص و مبتکر.

۲- انجام پژوهش جهت توسعه مرزهای دانش و حل مسایل جامعه.

همانطور که مشاهده می شود یکی از اهداف مهم آموزش عالی که در مؤسسات سازمان یافته ای به نام دانشگاه به ثمر می رسد تحقیق است. به این صورت که اگر دانشگاه را به منزله کالبدی تصور کنیم، تحقیق در حکم روان و جان این کالبد است. با توجه به کارکردهای اصلی دانشگاهها که همانا «کارکرد آموزشی»، «کارکرد پژوهشی» و «کارکرد توسعه فرهنگی» می باشد به نظر می رسد توجه کافی و دقیق جوامع پیشرفته به جنبه های مختلف کارکرد پژوهشی دانشگاهها در جهت رفع نیازهای جدید، خود یکی از دلایل عمده پیشرفت این جوامع باشد. واضح است که یکی از وسایل و ابزارهای رسیدن به توسعه و پیشرفت، اهمیت دادن به بخش تحقیقات می باشد زیرا از این طریق است که می توان به شناخت تنگناها و رفع آنها نائل آمد.

نظام آموزش عالی به عنوان یکی از ابزارهای قدرتمند توسعه و پیشرفت باید در جهت رفع تنگنایهای پژوهشی و رساندن آن به حد مطلوب، انگیزه های لازم را در اساتید، دانشجویان و محققان کشور ایجاد کند تا آنان با طیب خاطر به این مهم روی آورند و به «کارکرد پژوهشی» دانشگاه نیز به عنوان یکی از مهمترین کارکردهای این نهاد توجه داشته باشند.

در نتیجه می توان گفت که تحقیق یکی از فعالیتهای اساسی دانشگاه بوده و می توان آن را در کنار آموزش به عنوان یکی از اهداف بسیار مهم دانشگاه دانست که باید مورد توجه ویژه ای قرار گیرد. در این میان اساتید دانشگاه ها از نقش و وظیفه بسیار مهمی در ارتباط با تحقیقات برخوردار هستند (صادقی، ۱۳۷۰). در حوزه علوم انسانی نیز با توجه به رسالت مهمی که بر عهده اساتید این علم نهاده شده، اساتید باید در جهت رشد و روزآمد سازی اطلاعات در این رشته تلاش نموده و در چهارچوب فعالیتهای حرفه ای، در زمینه رشته تخصصی

خود به ارتقاء سطح کیفی این علم پردازند، بطوریکه بتوانند علیرغم کسب اطلاعات، در افزایش و تولید اطلاعات جدید رشته خود نیز سهمیم باشند (میرزائی، ۱۳۷۴).

وظیفه دانشگاه گسترش مرزهای دانش بوده و علم امروز تکنولوژی فرداست و علم و تکنولوژی هر دو، پایگاهشان در دانشگاه است و دانشگاه هم بر پایه تحقیقات و پژوهش های پویا استوار است. اینک باید به این سؤال پاسخ دهیم که آیا آموزش و پژوهش دو فرایند جداگانه محسوب می شوند؟ به نظر می رسد پاسخ منفی باشد؛ چرا که اگر در فعالیتهای یاددهی - یادگیری فقط به انتقال دانش از استاد به دانشجو اکتفا شود هیچگاه تربیت نیروی انسانی پژوهشگر تحقق نخواهد یافت. اولین گام برای تربیت انسانهای پژوهشگر، تلفیق آموزش و پژوهش در کلاس درس و از طریق کاربرد راهبردهای یاددهی - یادگیری " پژوهش محور " می باشد. این امر در دوره تحصیلات تکمیلی نمود بیشتری خواهد داشت و انتظار اولیه این است که ارتباط استاد و دانشجو در این دوره مبتنی بر تلفیق آموزش و پژوهش باشد.

۱-۱ بیان مسأله

تمام فعالیتهای آموزشی در جهت بستر سازی مناسب برای تحقق فرایند یاددهی - یادگیری است. در رأس این فرایند دانشجو قرار دارد و تمامی فعالیتهای مانند تأمین استاد و مواد آموزشی و ... برای وی انجام می شود. مفهوم فرایند یاددهی - یادگیری شامل تدریس، یادگیری، ارزشیابی، تعامل استاد و دانشجو، تعامل دانشجو و مواد آموزشی و... می شود.

فرایند یاددهی - یادگیری ناگهان اتفاق نمی افتد، بلکه محصول طراحی و سازماندهی دقیق و توجه به تنوع و گوناگونی راهبردهای یاددهی - یادگیری مانند مشارکت دانشجویان، داشتن انتظارات بالا و توقعات استاد از دانشجویان، استفاده از فناوری اطلاعات در کلاس، کار عملی و ... می باشد؛ اما تا زمانی که دانشجو خود به پژوهش نپردازد، یادگیری وی ارتقاء نخواهد یافت. برای گسترش دامنه اطلاعات و آگاهیها، پیشرفت علمی و آموزشی و رسیدن به حداقل های توسعه یافتگی، پژوهش و تحقیق سنگ بنای اولیه است. اگر دانشجویان در مقابل اطلاعات و آگاهیها حالت انفعالی داشته باشند، به سطح نازلی از پرورش فکری خواهند رسید. برای اینکه دانشجویان را به مشارکت و فعالیت بیشتر وا داریم، باید فرهنگ پژوهش محوری را در آموزش ترویج نماییم.

در حال حاضر برای ایجاد زمینه توسعه همه جانبه کشور راهی به جز تقویت روحیه پژوهشگر و تجربه آموزی و نوآوری و ایجاد و بهبود و حفظ انگیزه های تحقیقاتی در افراد نخواهیم داشت؛ چرا که سعادت از این راه حاصل خواهد گشت و بس؛ این در حالی است که رهبر کبیر و فقید انقلاب، مهمترین عامل را در کسب خودکفایی و بازسازی راه توسعه مراکز علمی و تحقیقاتی و تمرکز و هدایت امکانات، تشویق کامل و همه جانبه مخترعین و مکتشفین و نیروهای متعهد و متخصص ذکر می کنند. همچنین از سوی مقام معظم رهبری در اولویت بندی ضرورت های کشور، جایگاه پژوهش چنین تبیین شده است: « مسئله تحقیقات و نوآوری امروزه یک ضرورت درجه یک برای کشور است و اگر چه دنیا در این مورد بیشتر از ما جلو افتاده است؛ اما باید با روحیه تلاش و کنجکاوی این فاصله را کم کنیم و از بین ببریم...» (معین، ۱۳۷۱: ۷-۴).

نهایت اینکه پژوهش مادر علم است و اهمیت دادن به آن و افزایش فعالیتهای پژوهشی در کشور سبب توسعه، پیشرفت، خودکفایی و استقلال واقعی کشور می گردد. بانگهای به پژوهشهای قبلی انجام شده در این زمینه درمی یابیم که اکثر پژوهشها تنها به یک عامل (تدریس) اشاره داشته اند و کمتر پژوهشی به بررسی رابطه و تأثیر پژوهش محوری در فرایند یاددهی- یادگیری پرداخته است. البته واضح است که در کشور ما به امر پژوهش توجه اندکی شده و بیشتر مشکلات ما نیز ناشی از همین امر می باشد و مؤسسات آموزش عالی و آموزش و پرورش باید به امر پژوهش از همان دوره ابتدایی توجه داشته باشند.

پژوهش حاضر قصد دارد تا به بررسی نارسائیهای موجود در پژوهشهای قبلی پرداخته و میزان پژوهش محوری در فرایند تدریس اساتید رشته های علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران را بررسی نماید.

۱-۲ اهداف پژوهش

هدف کلی تحقیق حاضر که یک تحقیق کاربردی است عبارتند از: بررسی میزان پژوهش محوری بر فرایند کلی فعالیتهای علمی اساتید رشته های علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران.

- هدف جزئی:

تعیین تاثیر پژوهش محوری بر فرایند تدریس اساتید رشته های علوم انسانی دانشگاه پیام نور مرکز تهران در دوره کارشناسی ارشد.

- هدف کاربردی:

استخراج نارسایی های موجود در فرایند تدریس اساتید مذکور برای ارائه راه حل های مطلوب جهت کاهش مشکلات و نارسایی ها.

۱-۳ سوالات پژوهش

سؤال اصلی که در این پژوهش محقق به دنبال پاسخگویی به آن می باشد عبارت است از: پژوهش محوری در فرایند تدریس اساتید رشته های علوم انسانی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران به چه میزان است؟

- سوالات جزئی:

۱- آیا بین جنسیت و پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه وجود دارد؟

۲- آیا بین سن و پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه وجود دارد؟

۳- آیا بین آخرین مدرک تحصیلی و پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه وجود دارد؟

۴- آیا بین رتبه دانشگاهی و پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه وجود دارد؟

۵- آیا بین سابقه سنوات تدریس و پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه وجود دارد؟

۶- آیا بین میزان ساعات تدریس در هفته و پژوهش محوری در فرایند تدریس رابطه وجود دارد؟